



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 37/2023
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Γ΄ ΤΜΗΜΑ
Συνεδρίαση της 20^{ης} Μαρτίου 2023**

Σύνθεση :

Πρόεδρος : Βασιλική Πανταζή, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.)

Μέλη : Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Δημήτριος Μακαρονίδης, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αθηνά Αλεφάντη, Βασίλειος Κορκίζογλου, Μαρία Σπάσου, Παρασκευάς Χρυσοστομίδης, Παναγιώτης Δημόπουλος, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια : Βασιλική Παπαλόη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αριθμός ερωτήματος : Το με αριθμό πρωτ. 10660/9-2-2023 έγγραφο της Γενικής Δ/σης Αποκέντρωσης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δ/ση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τ.Α., Τμήμα Οργάνωσης Τ.Α. Α΄ βαθμού του Υπουργείου Εσωτερικών που υπογράφεται από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών, όπως αναπροσαρμόστηκε με το με αριθμό πρωτοκόλλου 14582/22-2-2023 έγγραφο της ίδιας υπηρεσίας.

Περίληψη ερωτήματος: α) Σε περίπτωση κένωσης, λόγω θανάτου, της θέσης του δημάρχου, του οποίου η παράταξη είχε συμπράξει με περισσότερες δημοτικές παρατάξεις, το σώμα εκλογής του νέου δημάρχου αποτελούν μόνον οι δημοτικοί σύμβουλοι του συνδυασμού του εκλεγέντος δημάρχου ή το σύνολο των δημοτικών συμβούλων της συμπαράταξης, λογιζόμενη ως ενιαίας παράταξης και β) εάν μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα για εκλογή νέου δημάρχου μόνον οι δημοτικοί σύμβουλοι του

συνδυασμού του εκλεγέντος δημάρχου ή και οι δημοτικοί σύμβουλοι που προέρχονται από τις δημοτικές παρατάξεις με τις οποίες είχε συμπράξει η παράταξη του αποβιώσαντος δημάρχου.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γ΄ Τμήμα) γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό

1. Στις 26 Μαΐου 2019 διενεργήθηκαν εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχών και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, δημάρχου και δημοτικών συμβούλων στο Δήμο Ιωαννιτών του Ν. Ιωαννίνων. Τα αποτελέσματα των εκλογών αυτών, ως προς τον ανωτέρω δήμο, επικυρώθηκαν με την 102/2019 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ιωαννίνων. Επί συνόλου (46.946) έγκυρων ψηφοδελτίων, πρώτος, κατά σειρά εκλογής, κατετάγη ο συνδυασμός «ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΩΝ-ΝΕΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» με επικεφαλής τον Θωμά Μπέγκα του Κων/νου, ο οποίος έλαβε ποσοστό 30,62% και κατέλαβε (14) από τις (45) συνολικά έδρες του δημοτικού συμβουλίου και δεύτερος, κατά σειρά εκλογής, ο συνδυασμός «ΓΙΑΝΝΕΝΑ-ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ» με επικεφαλής το Μωυσή Ελισάφ του Σιέμου, ο οποίος έλαβε ποσοστό 23,74% και κατέλαβε (11) έδρες. Στην κατάταξη ακολούθησαν, στην τρίτη θέση, ο συνδυασμός «ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2023» με ποσοστό 19,90% που κατέλαβε (9) έδρες, στην τέταρτη θέση ο συνδυασμός «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» με ποσοστό 11,75% που κατέλαβε (5) έδρες, στην πέμπτη θέση ο συνδυασμός «ΓΙΑΝΝΕΝΑ ΠΟΛΙΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΡΟΠΗ» με ποσοστό 4,88%, ο οποίος κατέλαβε (2) έδρες, στην έκτη θέση ο συνδυασμός «ΓΙΑΝΝΕΝΑ ΤΩΡΑ» με ποσοστό 3,53%, ο οποίος κατέλαβε (2) έδρες, στην έβδομη θέση, ο συνδυασμός «ΛΑΙΚΗ ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ» με ποσοστό ψήφων 3,29%, ο οποίος κατέλαβε (1) έδρα και στην όγδοη και τελευταία θέση κατάταξης ο συνδυασμός «ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ» με ποσοστό ψήφων 1,35%, ο οποίος κατέλαβε (1) έδρα. Δεδομένου ότι κανένας συνδυασμός δεν συγκέντρωσε την απόλυτη πλειοψηφία (50% + 1) του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, η εκλογική διαδικασία επαναλήφθηκε την επόμενη Κυριακή 2 Ιουνίου 2019, ανάμεσα στους υποψήφιους δημάρχους των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους κατά τον Α΄ γύρο και επιτυχών ανακηρύχθηκε ο συνδυασμός «ΓΙΑΝΝΕΝΑ-ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ», ο οποίος συγκέντρωσε στην επαναληπτική

ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων (50,33%), με επικεφαλής τον Μωυσή Ελισάφ του Σιέμου, ο οποίος εκλέχθηκε δήμαρχος Ιωαννιτών.

Στις 3-9-2019 τα μέλη των δημοτικών παρατάξεων «ΓΙΑΝΝΕΝΑ-ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ» με επικεφαλής τον εκλεγμένο δήμαρχο Ιωαννιτών και «ΓΙΑΝΝΕΝΑ ΤΩΡΑ» με επικεφαλής τον Αριστείδη Μπαρτζώκα (6^η κατά σειρά εκλογής δημοτική παράταξη με εκλεγμένους 2 δημοτικούς συμβούλους) αποφάσισαν ομόφωνα τη σύμπραξή τους, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 66 παρ. 7 του ν. 3852/2010 όπως ισχύει, και υπέβαλαν το από 4-9-2019 πρακτικό σύμπραξης στον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Ιωαννιτών με αριθμό πρωτοκόλλου 54343/4500/4-9-2019, ο οποίος και προέβη στην επικύρωσή του.

Επίσης, στις 4-9-2019 η παράταξη του δημάρχου «ΓΙΑΝΝΕΝΑ-ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ» και η δημοτική παράταξη «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ» με επικεφαλής το Νικόλαο Γκόντα (4^η κατά σειρά εκλογής δημοτική παράταξη με εκλεγμένους 5 δημοτικούς συμβούλους) αποφάσισαν ομόφωνα τη σύμπραξή τους, σύμφωνα με την ίδια ως άνω διάταξη και υπέβαλαν το από 4-9-2019 πρακτικό σύμπραξης στον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Ιωαννιτών, με αριθ. πρωτ. 54346/4501/4-9-2019, ο οποίος το επικύρωσε.

Ο δήμαρχος Ιωαννιτών, με το από 1/10-1-2023 έγγραφό του προς τη Δ/ση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπ. Εσωτερικών, ζήτησε την άποψη της υπηρεσίας προκειμένου να διευκρινισθεί, ότι, σε περίπτωση που απαιτηθεί για οποιονδήποτε λόγο να γίνει αντικατάσταση δημάρχου στον ως άνω δήμο, η εκλογή του νέου δημάρχου θα διενεργηθεί από τους συμβούλους-μέλη της παράταξής του, διότι αυτός ήταν ο επιτυχών συνδυασμός κατά την έννοια του άρθρου 60 του ν. 3852/2010, επικαλούμενος δύο νομικές γνωμοδοτήσεις υπέρ της άποψης αυτής.

Σημειώνεται ότι η Δ/ση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπ. Εσωτερικών, επί ερωτήματος μέλους του Δ.Σ. της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ) Αττικής, που είχε υποβληθεί ηλεκτρονικά στις 6-12-2021, με το οποίο ζητούσε να διευκρινιστεί, επί παραίτησης του εκλεγέντος δημάρχου, ποίο είναι το σώμα εκλογής του νέου δημάρχου, στην περίπτωση που η παράταξή του έχει συμπράξει με άλλη παράταξη, είχε απαντήσει, με το με αρ. πρωτ. 6852/3-2-2022 έγγραφό της, ως εξής : «..*Βάσει των ανωτέρω*

διατάξεων (ενν. την παρ. 7 του άρθρου 66 του ν. 3852/2010 (Α' 87), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4623/2019 (Α' 134), σε συνδυασμό με το άρθρο 60 του ν. 3852/2010, το οποίο καθορίζει : α) τη διαδικασία εκλογής νέου δημάρχου, β) το εκλογικό σώμα και γ) τους υποψηφίους από τους οποίους θα εκλεγεί ο νέος δήμαρχος, ως σύμβουλοι της παράταξης του εκλεγέντος δημάρχου νοούνται όλοι οι δημοτικοί σύμβουλοι της ενιαίας παράταξης, και όχι μόνο οι δημοτικοί σύμβουλοι της αρχικής, πριν δηλαδή το γεγονός της σύμπραξης, παράταξης του δημάρχου».

Στις 17-2-2023 απεβίωσε ο δήμαρχος Ιωαννιτών και με την 8845/22-2-2023 απόφαση του Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας διαπιστώθηκε η άσκηση καθηκόντων δημάρχου στον Δήμο Ιωαννιτών από το δημοτικό σύμβουλο της παράταξης του αποβιώσαντος δημάρχου που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους μέχρι την εκλογή νέου δημάρχου, σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ. 1 του ν. 3852/2010.

Κατόπιν των ανωτέρω και λόγω της ύπαρξης διαφορετικών απόψεων σχετικά με την ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων για την εκλογή νέου δημάρχου σε περίπτωση σύμπραξης δημοτικών παρατάξεων (άρθρα 60 και 66 του ν. 3852/2010), η ερωτώσα Υπηρεσία απηύθυνε προς το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το με αριθμό 10660/9-2-2023 ερώτημα, το οποίο, μετά το θάνατο του δημάρχου Ιωαννιτών, αναπροσάρμοσε, με το 14582/22-2-2023 έγγραφό της, ειδικά για την περίπτωση κένωσης της θέσης του δημάρχου λόγω θανάτου.

Νομοθετικό πλαίσιο :

2. Στο Σύνταγμα, στα άρθρα 1, 4 παρ. 1, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1 (όπως αντικαταστάθηκε με το από 6-4-2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, Α' 84), 51 παρ. 3, 52 και 102, ορίζονται τα εξής :

«Άρθρο 1:

... 2. Θεμέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία. 3. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα.

Άρθρο 4 :

1. Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. 2. ..

Άρθρο 5 :

1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας,

εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. 2. ...

Άρθρο 25 (όπως αντικαταστάθηκε με το από 6-4-2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, Α' 84) :

1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους. Τα δικαιώματα αυτά ισχύουν και στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών στις οποίες προσιδιάζουν. Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας.

Άρθρο 51 :

..3. Οι βουλευτές εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία από τους πολίτες που έχουν εκλογικό δικαίωμα, όπως νόμος ορίζει. Ο νόμος δεν μπορεί να περιορίσει το εκλογικό δικαίωμα παρά μόνο αν δεν έχει συμπληρωθεί κατώτατο όριο ηλικίας ή για ανικανότητα δικαιοπραξίας ή ως συνέπεια αμετάκλητης ποινικής καταδίκης για ορισμένα εγκλήματα.

Άρθρο 52 :

Η ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, τελεί υπό την εγγύηση όλων των λειτουργών της Πολιτείας, που έχουν υποχρέωση να τη διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση. Νόμος ορίζει τις ποινικές κυρώσεις κατά των παραβατών της διάταξης αυτής.

Άρθρο 102 (όπως αντικαταστάθηκε με το από 6-4-2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής) :

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. ... 2. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει. 3. ...».

3. Στο ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87/7-6-2010), όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας κλπ.»

(Α' 133/19-7-2018) και το ν. 4604/2019 «Πρωώθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας-Ρυθμίσεις για την απονομή Ιθαγένειας-Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση-Λοιπές διατάξεις» (Α' 50/26-3-2019) και ίσχυε κατά τις εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχών της 26ης Μαΐου 2019 και της 2ας Ιουνίου 2019, στα άρθρα 7, 9, 18, 27, 29, 31, 32, 33, 58, 60, 66 και 74, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 7

Δημοτικές Αρχές

1. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, την Οικονομική Επιτροπή, την επιτροπή ποιότητας ζωής, την εκτελεστική επιτροπή και τον δήμαρχο.

Άρθρο 9 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 6 του ν. 4555/2018 και τροποποιήθηκε, ως προς την παράγραφο 4, περίπτ. δ', με το άρθρο 50 του ν. 4604/2019) :

Διάρκεια δημοτικής περιόδου. 1. Ο δήμαρχος και οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων και οι πρόεδροι των κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό έως τριακοσίων (300) κατοίκων, εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία. 2. Η εκλογή στα ανωτέρω αξιώματα γίνεται τη δεύτερη Κυριακή του μηνός Οκτωβρίου, κάθε τέταρτο έτος. Σε περίπτωση που δεν έχει αναδειχθεί επιτυχών συνδυασμός, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 33 (Α' γύρος), η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, στα ίδια εκλογικά τμήματα, με τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές, τους ίδιους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και τους ίδιους εφόρους αντιπροσώπων (Β' γύρος). ...

Άρθρο 18 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 4555/2018 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 52 παρ. 1, 6, 7 του ν. 4604/2019) :

Υποψηφιότητες - Κατάρτιση συνδυασμών

1. Η εκλογή του δημάρχου και των δημοτικών συμβούλων γίνεται κατά συνδυασμούς. Υποψηφιότητες εκτός συνδυασμών αποκλείονται. Κάθε συνδυασμός περιλαμβάνει: α) Τον υποψήφιο δήμαρχο και β) Τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους ανά εκλογική περιφέρεια, σύμφωνα με τις παραγράφους 2 έως και 10. 2. Κανείς δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε περισσότερους συνδυασμούς. 3. Υποψηφιότητα από το ίδιο πρόσωπο για την

εκλογή του και ως δημάρχου και ως μέλους δημοτικού συμβουλίου ή μέλους συμβουλίου κοινότητας ή προέδρου κοινότητας δεν επιτρέπεται. 4. Ο συνδυασμός καταρτίζεται με γραπτή δήλωση που υπογράφει ο επικεφαλής του. Στη δήλωση του συνδυασμού αναγράφονται κατά σειρά: ...»,

Άρθρο 27 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 25 του ν. 4555/2018 και τροποποιήθηκε, ως προς τις παραγράφους 3, 4 και 7 με το άρθρο 55 παρ. 1, 2, 3 του ν. 4604/2019) :

Σταυροί προτίμησης για την εκλογή δημοτικών αρχών

1. ... 2. Για την εκλογή δημοτικών συμβούλων σε δήμους που αποτελούν ενιαία εκλογική περιφέρεια ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή δύο ή τριών υποψηφίων. Για την εκλογή δημοτικών συμβούλων σε δήμους που αποτελούνται από περισσότερες εκλογικές περιφέρειες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός ή δύο ή τριών υποψηφίων της εκλογικής περιφέρειας στους εκλογικούς καταλόγους της οποίας είναι γραμμένος και υπέρ ενός υποψηφίου σε μία από τις άλλες εκλογικές περιφέρειες του οικείου δήμου. Στις μονοεδρικές, διεδρικές και τριεδρικές εκλογικές περιφέρειες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του μόνον υπέρ ενός υποψηφίου της εκλογικής περιφέρειας στους εκλογικούς καταλόγους της οποίας είναι γραμμένος και υπέρ ενός υποψηφίου σε μία από τις άλλες εκλογικές περιφέρειες του οικείου δήμου. 3. Για την εκλογή συμβουλίων κοινότητας άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων ... 4. Για την εκλογή προέδρων κοινότητας έως τριακοσίων (300) κατοίκων ... 5. ... 7. Για τον υποψήφιο δήμαρχο, δεν απαιτείται σταυρός προτίμησης και, αν σημειωθεί, δεν συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδελτίου (όπως η παράγραφος 7 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 55 παρ. 3 του ν. 4604/2019). 8. Άρθρο 29 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 27 του ν. 4555/2018):

Εφαρμογή των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών

1. Οι διατάξεις της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών εφαρμόζονται αναλόγως και κατά τη διενέργεια των δημοτικών εκλογών για όσα θέματα δεν υφίσταται ειδική πρόβλεψη στις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου και του Κ.Δ.Κ.. 2. ...»

Άρθρο 31 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 57 του ν. 4604/2019) :
Επιτυχών συνδυασμός δημάρχου - λοιποί συνδυασμοί του Δημοτικού Συμβουλίου - Εκλογή δημάρχου

1. Στις εκλογές των δημάρχων και των Δημοτικών Συμβούλων, θεωρείται επιτυχών συνδυασμός αυτός που πλειοψήφησε με ποσοστό μεγαλύτερο του πενήντα τοις εκατό (50% + 1 ψήφο) του συνόλου των έγκυρων ψηφοδελτίων και λοιποί συνδυασμοί του Δημοτικού Συμβουλίου αυτοί που έλαβαν έστω και μία έδρα, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 32. 2. Δήμαρχος εκλέγεται ο επικεφαλής του επιτυχόντος συνδυασμού ή αυτός που αναδείχτηκε νικητής στον Β΄ γύρο»

Άρθρο 32 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 28 του ν. 4555/2018 και τροποποιήθηκε, ως προς την παράγραφο 2, με το άρθρο 58 του ν. 4604/2019) :

Εκλογικό σύστημα - Κατανομή των εδρών του δημοτικού συμβουλίου

1. Το σύνολο των εδρών του δημοτικού συμβουλίου κατανέμεται στους συνδυασμούς που έλαβαν μέρος στις εκλογές, ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στον Α΄ γύρο. 2. Η αναλογική κατανομή των εδρών γίνεται ως εξής: ... 3. Αν έχει ανακηρυχθεί ένας μόνο συνδυασμός υποψηφίων, ο δήμαρχος εκλέγεται από το μοναδικό συνδυασμό. Οι πρώτοι κατά σειρά σε σταυρούς προτίμησης, και εωσότου συμπληρωθεί ο αριθμός των εδρών του δημοτικού συμβουλίου, εκλέγονται τακτικοί και οι υπόλοιποι αναπληρωματικοί σύμβουλοι.

Άρθρο 33 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 του ν. 4555/2018 και τροποποιήθηκε, ως προς τις παραγράφους 1 και 4, με το άρθρο 59 του ν. 4604/2019) :

Επανάληψη της ψηφοφορίας για την εκλογή δημοτικών αρχών

1. Αν κανένας συνδυασμός δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή (Β΄ Γύρος), ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους δημάρχους των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους. Δήμαρχος εκλέγεται ο υποψήφιος του συνδυασμού που συγκέντρωσε στην επαναληπτική ψηφοφορία την απόλυτη πλειοψηφία ολόκληρου του αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων. Αν στην επαναληπτική ψηφοφορία οι δύο συνδυασμοί ισοψηφήσουν, το αρμόδιο Πρωτοδικείο διενεργεί κλήρωση για την ανάδειξη του δημάρχου [όπως η παράγραφος 1 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 59 παρ. 1 του ν. 4604/2019]. 2. ... 5. Όλοι οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη

ψηφοφορία (Α΄ γύρος), σύμφωνα με τους σταυρούς προτίμησης που έλαβε καθένας στην ψηφοφορία αυτή, όπως ορίζεται στα επόμενα άρθρα. 6. ...»

Άρθρο 58

Αρμοδιότητες του δημάρχου

1. Ο δήμαρχος προασπίζει τα τοπικά συμφέροντα, κατευθύνει τις δράσεις του δήμου για την υλοποίηση του σχεδίου ανάπτυξης, διασφαλίζει την ενότητα της τοπικής κοινωνίας και ασκεί τα καθήκοντά του με γνώμονα τις Αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας. Ειδικότερα, ο δήμαρχος: α) ...»

Άρθρο 60 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 69 του ν. 4555/2018)

Εκλογή νέου δημάρχου

1. Αν η θέση του δημάρχου κενωθεί για οποιονδήποτε λόγο, το δημοτικό συμβούλιο εκλέγει νέο δήμαρχο, μεταξύ των συμβούλων που έχουν εκλεγεί με τον πρώτο ή δεύτερο σε ψήφους συνδυασμό. Προς τούτο, το δημοτικό συμβούλιο συνεδριάζει εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την κένωση της θέσης, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου του. Η πρόσκληση αυτή επιδίδεται με οποιοδήποτε δημόσιο όργανο ή όργανο του δήμου, έως την παραμονή της ημέρας της συνεδρίασης. Η εκλογή του νέου δημάρχου γίνεται με μυστική ψηφοφορία. Δήμαρχος αναδεικνύεται ο σύμβουλος που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου. 2. Αν κατά την ψηφοφορία δεν αναδειχθεί δήμαρχος, διενεργείται δεύτερη ψηφοφορία. Αν και κατά τη δεύτερη ψηφοφορία κανένας σύμβουλος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία που απαιτείται στην παράγραφο 1, διενεργείται και τρίτη ψηφοφορία, κατά την οποία δήμαρχος εκλέγεται ο σύμβουλος που συγκεντρώνει τη σχετική πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου. Σε περίπτωση ισοψηφίας, διενεργείται κλήρωση μεταξύ των συμβούλων που ισοψήφησαν και συντάσσεται σχετικό πρακτικό. 3. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή αν η συνεδρίαση ματαιωθεί, η διαδικασία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται όσα ορίζονται στις παραγράφους 1 και 2. 4. Η απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για εκλογή δημάρχου αποστέλλεται στον Επόπτη Ο.Τ.Α., το αργότερο δύο μέρες μετά την έκδοσή της. Ο Επόπτης Ο.Τ.Α. αποφαινεται για τη νομιμότητα της απόφασης αυτής, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή δημότη και υποχρεούται να εκδώσει την απόφασή του μέσα σε πέντε (5) ημέρες από την περιέλευση της απόφασης εκλογής δημάρχου σ`

αυτόν. Αν ο Επόπτης ακυρώσει την εκλογή του δημάρχου, το δημοτικό συμβούλιο συνέρχεται πάλι για να εκλέξει τον δήμαρχο πέντε (5) ημέρες μετά την περιέλευση της ακυρωτικής απόφασης στο δήμο. 5. Αν αυτός που έχει εκλεγεί δήμαρχος αποποιηθεί την εκλογή του, αποβιώσει ή ακυρωθεί η εκλογή του στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την εγκατάσταση των αρχών του δήμου, μετά την εγκατάστασή τους και μέχρι να εκλεγεί νέος δήμαρχος, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1 έως και 4, τα καθήκοντά του εκτελεί, ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού, που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, διενεργείται κλήρωση. Η προθεσμία της παραγράφου 1 για την εκλογή νέου δημάρχου αρχίζει από την ημερομηνία εγκατάστασης των αρχών του δήμου. Σε όλες τις προαναφερόμενες περιπτώσεις της παρούσας παραγράφου ο Επόπτης Ο.Τ.Α. εκδίδει διαπιστωτική πράξη.

Άρθρο 66 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 73 του ν. 4555/2018)

Δημοτικές παρατάξεις

1. Οι δημοτικοί σύμβουλοι έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και της ψήφου κατά συνείδηση. 2. Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου ανήκουν σε δημοτικές παρατάξεις, ανάλογα με το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί. 3. Επικεφαλής της δημοτικής παράταξης είναι ο σύμβουλος που ήταν υποψήφιος δήμαρχος και, στην περίπτωση θανάτου, παραίτησης, ανεξαρτητοποίησης, διαγραφής ή αδυναμίας του, ο σύμβουλος που εκλέγεται από την πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων που ανήκουν στην παράταξη. 4. ..7. Υφιστάμενες παρατάξεις μπορούν να συνενωθούν σχηματίζοντας νέα παράταξη, με γραπτή δήλωση προς το προεδρείο του δημοτικού συμβουλίου, την οποία υπογράφει το σύνολο των μελών των συνενούμενων παρατάξεων. 8.».

Άρθρο 74 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 76 του ν. 4555/2018) :
Συγκρότηση και Εκλογή Οικονομικής Επιτροπής και Επιτροπής Ποιότητας Ζωής

1. Η οικονομική επιτροπή και η επιτροπή ποιότητας ζωής αποτελούνται από τον δήμαρχο ή τον οριζόμενο από αυτόν αντιδήμαρχο ως πρόεδρο, από δύο ακόμη αντιδήμαρχους ως μέλη οριζόμενα από το δήμαρχο και από έξι (6) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και είκοσι επτά (27) μέλη, οκτώ (8) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και σαράντα πέντε (45) μέλη και δέκα (10) μέλη, αν το

συμβούλιο έχει πάνω από σαράντα πέντε (45) μέλη. 2. Η θητεία της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής είναι διετής. Το δημοτικό συμβούλιο, μετά την εκλογή του προεδρείου κατά τις ημερομηνίες που ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 64 και κατά τη διάρκεια της ίδιας συνεδρίασης, εκλέγει μεταξύ των μελών του με μυστική ψηφοφορία τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής, με τη διαδικασία των επόμενων παραγράφων. 3. Οι δημοτικές παρατάξεις καταρτίζουν ψηφοδέλτια με τους υποψήφιους για κάθε επιτροπή συμβούλους που ανήκουν στη δύναμή τους. Σύμβουλοι που δεν ανήκουν σε καμία παράταξη μπορούν να υποβάλουν επίσης την υποψηφιότητά τους σε ξεχωριστά ψηφοδέλτια. Κάθε σύμβουλος μπορεί να επιλέγει θέτοντας σταυρό προτίμησης για κάθε επιτροπή, από το ψηφοδέλτιο της επιλογής του, τους υποψηφίους της προτίμησής του και μέχρι του συνολικού αριθμού των μελών της επιτροπής, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ο δήμαρχος και οι οριζόμενοι από αυτόν αντιδήμαρχοι... 4. Οι έδρες των επιτροπών κατανέμονται μεταξύ των παρατάξεων και των μεμονωμένων συμβούλων ανάλογα με τον αριθμό των ψήφων που λαμβάνουν. 5. Μέλη της επιτροπής εκλέγονται, από κάθε παράταξη που κατέλαβε έδρα σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο οι υποψήφιοι που συγκέντρωσαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης..... 6. ...8. Η διαδικασία εκλογής των παραγράφων 1 έως και 6 διενεργείται πρώτα για την εκλογή των μελών της οικονομικής επιτροπής και στη συνέχεια για την εκλογή των μελών της επιτροπής ποιότητας ζωής. 9.... 12. Όταν τα μέλη της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής παύουν για οποιονδήποτε λόγο να είναι μέλη των αντίστοιχων δημοτικών παρατάξεων, εκπίπτουν αυτοδικαίως από την οικονομική επιτροπή ή την επιτροπή ποιότητας ζωής και αντικαθίστανται, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου αυτού».

4. Με τα άρθρα 1, 2 και 4 του ν. 4623/2019 «Ρυθμίσεις του Υπουργείου Εσωτερικών, διατάξεις για την ψηφιακή διακυβέρνηση, συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις και άλλα επείγοντα ζητήματα» (Α' 134/9-8-2019), ο οποίος δημοσιεύτηκε μετά τις εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχών της 26^{ης} Μαΐου 2019 και της 2ας Ιουνίου 2019 και πριν από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών, τα προαναφερθέντα άρθρα 60, 66 και 74 του ανωτέρω ν. 3852/2010 αντικαταστάθηκαν ως εξής :

«Άρθρο 60 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 4623/2019)

Εκλογή νέου δημάρχου

1. Αν η θέση του δημάρχου μείνει κενή για οποιονδήποτε λόγο, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών αφότου κενώθηκε η θέση, οι σύμβουλοι της παράταξης του εκλεγέντος δημάρχου συνέρχονται σε ειδική συνεδρίαση, ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του συνδυασμού αυτού, που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους σταυρούς προτιμήσεως και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος, κατά σειρά, στην απόφαση του δικαστηρίου και εκλέγουν με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των συμβούλων του συνδυασμού, έναν από αυτούς, ως δήμαρχο. Στη συνεδρίαση προεδρεύει εκείνος που συγκάλεσε το συμβούλιο. Η πρόσκληση επιδίδεται με οποιοδήποτε όργανο του δήμου ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ακόμη και την παραμονή της συνεδρίασεως. 2. Αν κατά την ψηφοφορία δεν αναδειχθεί δήμαρχος, διενεργείται δεύτερη ψηφοφορία. Αν και κατά τη δεύτερη ψηφοφορία κανένας σύμβουλος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία που απαιτείται στην παράγραφο 1, διενεργείται και τρίτη ψηφοφορία, κατά την οποία εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει σχετική πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας, διενεργείται κλήρωση μεταξύ των συμβούλων που ισοψήφησαν και συντάσσεται σχετικό πρακτικό. 3. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή για οποιονδήποτε λόγο ή αν η συνεδρίαση ματαιωθεί, η διαδικασία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή και εφαρμόζονται όσα ορίζονται στις παραγράφους 1 και 2. 4. Κάθε απόφαση σχετική με την εκλογή του δημάρχου υποβάλλεται μέσα σε προθεσμία δύο (2) ημερών στον Επόπτη Ο.Τ.Α., ο οποίος, αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από προσφυγή δημότη δήμου, ελέγχει τη νομιμότητά της και εκδίδει απόφαση μέσα σε πέντε (5) ημέρες το αργότερο, αφότου την έλαβε. Αν ο Επόπτης Ο.Τ.Α. ακυρώσει την εκλογή του δημάρχου, οι σύμβουλοι συνέρχονται πάλι για να εκλέξουν τον δήμαρχο, πέντε (5) ημέρες μετά την περιέλευση της ακυρωτικής αποφάσεως στον δήμο. 5. Αν αυτός που έχει εκλεγεί δήμαρχος αποποιηθεί την εκλογή του, αποβιώσει ή ακυρωθεί η εκλογή του στο διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την εγκατάσταση των αρχών του δήμου, μετά την εγκατάστασή τους και μέχρι να εκλεγεί νέος δήμαρχος, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 1 έως και 4, τα καθήκοντά του εκτελεί, ο σύμβουλος του επιτυχόντος συνδυασμού, που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, διενεργείται

κλήρωση. Η προθεσμία της παραγράφου 1 για την εκλογή νέου δημάρχου αρχίζει από την ημερομηνία εγκατάστασης των αρχών του δήμου. Σε όλες τις προαναφερόμενες περιπτώσεις της παρούσας παραγράφου ο Επόπτης Ο.Τ.Α. εκδίδει διαπιστωτική πράξη.

Άρθρο 66

Δημοτικές παρατάξεις

1. Οι δημοτικοί σύμβουλοι έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και της ψήφου κατά συνείδηση. 2. Τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου ανήκουν σε δημοτικές παρατάξεις, ανάλογα με το συνδυασμό με τον οποίο έχουν εκλεγεί.

3. Επικεφαλής της δημοτικής παράταξης είναι ο σύμβουλος που ήταν υποψήφιος δήμαρχος και, στην περίπτωση θανάτου, παραίτησης, ανεξαρτητοποίησης, διαγραφής ή αδυναμίας του, ο σύμβουλος που εκλέγεται από την πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων που ανήκουν στην παράταξη.

4. ... 7. (όπως αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 4623/2019)

Δύο ή περισσότερες δημοτικές παρατάξεις μπορούν να συμπράττουν, εφόσον μια από αυτές είναι η παράταξη με την οποία έχει εκλεγεί ο δήμαρχος. Το πρακτικό για τη σύμπραξη υποβάλλεται οποτεδήποτε εντός της θητείας της δημοτικής αρχής και δεν ανακαλείται, συνυπογράφεται δε τουλάχιστον από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών κάθε παράταξης που συμπράττει και κατατίθεται στον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου. Εάν δεν έχει εκλεγεί προεδρείο, το πρακτικό υποβάλλεται στον σύμβουλο του συνδυασμού με τον οποίο εξελέγη ο δήμαρχος και που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου. Η επικύρωση του πρακτικού συντελείται αμελλητί από τον πρόεδρο του συμβουλίου ή, σε περίπτωση που η αίτηση υποβληθεί πριν από την εκλογή προεδρείου, από τον σύμβουλο του συνδυασμού με τον οποίο εξελέγη ο δήμαρχος και που έχει εκλεγεί με τις περισσότερες ψήφους και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος κατά σειρά στην απόφαση του δικαστηρίου. Από την κατάθεση του πρακτικού, οι συμπράττουσες παρατάξεις λογίζονται ενιαία παράταξη, η οποία υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμπραττουσών παρατάξεων και λογίζεται ως η παράταξη με την οποία εξελέγη ο δήμαρχος, για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων. Σε περίπτωση αναπλήρωσης δημοτικού συμβούλου, ο οποίος ανήκει σε

παράταξη η οποία συνέπραξε, τη θέση του καταλαμβάνει κατά τη διαδικασία του άρθρου 55 του ν. 3852/2010, ο επόμενος κατά σειρά αναπληρωματικός δημοτικός σύμβουλος του ίδιου συνδυασμού της ίδιας εκλογικής περιφέρειας, σύμφωνα με την απόφαση επικύρωσης της εκλογής από το αρμόδιο πρωτοδικείο, ο οποίος και καθίσταται αυτοδικαίως μέλος της νέας παράταξης. 8.».

Άρθρο 74 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 4623/2019)
 Συγκρότηση και εκλογή οικονομικής επιτροπής και επιτροπής ποιότητας ζωής
 1. Η οικονομική επιτροπή και η επιτροπή ποιότητας ζωής αποτελούνται από τον Δήμαρχο ή τον οριζόμενο από αυτόν αντιδήμαρχο ως πρόεδρο, από δύο (2) ακόμη αντιδημάρχους ως μέλη οριζόμενα από τον δήμαρχο και από τέσσερα (4) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και είκοσι επτά (27) μέλη, έξι (6) μέλη, αν το συμβούλιο έχει έως και σαράντα πέντε (45) μέλη και οκτώ (8) μέλη, αν το συμβούλιο έχει πάνω από σαράντα πέντε (45) μέλη. Τα μη οριζόμενα μέλη των επιτροπών εκλέγονται από το δημοτικό συμβούλιο. Από τα εκλεγόμενα μέλη των επιτροπών, τουλάχιστον ένα (1) μέλος στις επταμελείς, δύο (2) μέλη στις εννεαμελείς και τρία (3) μέλη στις ενδεκαμελείς επιτροπές προέρχονται υποχρεωτικά από την παράταξη με την οποία εξελέγη ο δήμαρχος. 2. Η θητεία της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής είναι διετής. Το δημοτικό συμβούλιο, μετά την εκλογή του προεδρείου κατά τις ημερομηνίες που ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 64 και κατά τη διάρκεια της ίδιας συνεδρίασης, εκλέγει μεταξύ των μελών του με μυστική ψηφοφορία τα μέλη της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής, με τη διαδικασία των επόμενων παραγράφων. 3. Για τον υπολογισμό των μελών κάθε παράταξης στην οικονομική επιτροπή και στην επιτροπή ποιότητας ζωής διαιρείται ο συνολικός αριθμός των μελών του δημοτικού συμβουλίου με τον αριθμό των εκλεγόμενων μελών και ο αριθμός αυτός, έως δεύτερου δεκαδικού ψηφίου, αποτελεί το εκλογικό μέτρο. Στη συνέχεια διαιρείται ο αριθμός των δημοτικών συμβούλων κάθε παράταξης με το εκλογικό μέτρο και η κάθε παράταξη εκλέγει στις επιτροπές αριθμό μελών ίσο με το ακέραιο μέρος της διαίρεσης. Για τη διαδικασία αυτή, τυχόν ανεξάρτητοι δημοτικοί σύμβουλοι λογίζονται αθροιστικά ως μια ενιαία παράταξη. ...4. Σε περίπτωση που ο συνδυασμός του εκλεγέντος δημάρχου δεν έχει εκλέξει τον ελάχιστο αριθμό μελών που προβλέπεται στο τελευταίο

εδάφιο της παραγράφου 1, τότε ο αριθμός των μελών που εκλέγει προσαυξάνεται μέχρι του αριθμού αυτού αφαιρουμένων ισάριθμων εδρών ανά μία από τις παρατάξεις που έλαβαν τον μικρότερο αριθμό ψήφων στις δημοτικές εκλογές, εφόσον έχουν εκλέξει μέλος στην επιτροπή. 5. Η εκλογή των μελών γίνεται με ενιαίο ψηφοδέλτιο κατά παράταξη με μυστική ψηφοφορία. Στο ψηφοδέλτιο αναγράφονται το όνομα της παράταξης και ακολούθως τα ονόματα των υποψηφίων μελών της επιτροπής. Κάθε δημοτικός σύμβουλος μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του σε τόσους υποψηφίους δημοτικούς συμβούλους, όσος ο αριθμός των συμβούλων που εκλέγονται συνολικά. ... Ως μέλη των επιτροπών εκλέγονται οι πρώτοι σε αριθμό σταυρών υποψήφιοι κάθε παράταξης και σε αριθμό ίσο με τον αριθμό των μελών που δικαιούται αυτή στην επιτροπή. Οι υπόλοιποι υποψήφιοι κάθε παράταξης θεωρούνται αναπληρωματικά μέλη αυτής. Σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται δημόσια κλήρωση από τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου. 6. ... 8. Η διαδικασία εκλογής των παραγράφων 1 έως 6 διενεργείται πρώτα για την εκλογή των μελών της οικονομικής επιτροπής και στη συνέχεια για την εκλογή των μελών της επιτροπής ποιότητας ζωής. 9. ... 12. Όταν τα μέλη της οικονομικής επιτροπής ή της επιτροπής ποιότητας ζωής, συμπεριλαμβανομένων και των αντιδημάρχων, παύουν για οποιονδήποτε λόγο να είναι μέλη των αντίστοιχων δημοτικών παρατάξεων, εκπίπτουν αυτοδικαίως από την οικονομική επιτροπή ή την επιτροπή ποιότητας ζωής και αντικαθίστανται, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου αυτού».

Ερμηνεία και υπαγωγή διατάξεων

Από τις προαναφερθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, συνάγονται τα ακόλουθα:

5. Το κατά το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος δικαίωμα της συμμετοχής του πολίτη στην πολιτική ζωή της Χώρας περιλαμβάνει τη δυνατότητα αυτού αφ' ενός να εκλέγει τους αντιπροσώπους του στο Κοινοβούλιο (ενεργητικό εκλογικό δικαίωμα) και αφ' ετέρου να θέτει ο ίδιος υποψηφιότητα αντιπροσώπου (παθητικό εκλογικό δικαίωμα). Τα ανωτέρω ισχύουν και για την εκλογή των αρχών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως (Ο.Τ.Α.) πρώτου και δεύτερου βαθμού, η οποία επίσης ανάγεται στην πολιτική ζωή της Χώρας. Εξ άλλου, ο τρόπος εκλογής των αρχών των Ο.Τ.Α., στο μέτρο που

δεν ρυθμίζεται από το Σύνταγμα, επαφίεται στον κοινό νομοθέτη, ο οποίος όμως δεν μπορεί να θεσπίσει διατάξεις που αναιρούν ή περιορίζουν υπέρμετρα το αντίστοιχο δικαίωμα του πολίτη (ΣΤΕ 2377/2022 Ολομ., ΣΤΕ 2140/2013 Ολομ., 3684/2009, 3226/2015 επταμ., 1788/2014, 2777/2013, 121/2004 κ.ά.). Περαιτέρω, το προπαρατεθέν άρθρο 52 του Συντάγματος αφ' ενός καθιερώνει κατευθυντήρια αρχή που διέπει την εκλογική διαδικασία εν γένει -περιλαμβανομένης και της εκλογής των αρχών των Ο.Τ.Α. (ΣΤΕ 128/2021, 1714/2016, 3271/2014 επταμ., 2777/2013 κ.ά.)- και αφ' ετέρου περιέχει συγκεκριμένο κανόνα με δεδομένο ρυθμιστικό περιεχόμενο, ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Το ρυθμιστικό πεδίο της εν λόγω συνταγματικής διάταξης, στο οποίο υπάγονται η ελεύθερη διαμόρφωση και εκδήλωση της εκλογικής βούλησης, παραβιάζεται σε κάθε περίπτωση κατά την οποία προκύπτει αλλοίωση του εκλογικού αποτελέσματος, με συνέπεια τη μεταβολή της επιλογής (ΣΤΕ 190/2004 επταμ., 3680/1996).

6. Η εκλογή δημάρχου και δημοτικών συμβούλων λαμβάνει χώρα αποκλειστικά κατά συνδυασμούς (άρθρο 18 παρ. 1 του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 14 του ν. 4555/2018), οι οποίοι περιλαμβάνουν τον υποψήφιο δήμαρχο και τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους της παράταξής του, υπέρ των οποίων εκφράζονται οι εκλογείς με τους σταυρούς προτίμησης, σε αντιστοιχία με όσα γίνονταν δεκτά και υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, επί τη βάση των διατάξεων των άρθρων 34 και 94 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α' 114). Αυτός ο τρόπος εκλογής έχει κριθεί ότι δεν αντίκειται σε καμία συνταγματική διάταξη ή αρχή (ΣΤΕ 545/2001, σκ. 10). Αντιθέτως, έχει κριθεί ότι θεμιτώς, από συνταγματική άποψη, ο νόμος προβλέπει ότι στις δημοτικές εκλογές λαμβάνουν μέρος μόνο συνδυασμοί, ώστε το εκλογικό σώμα να επιλέγει με βάση το πρόγραμμα, το πρόσωπο του επικεφαλής αλλά και το σύνολο των προσώπων που απαρτίζουν το συνδυασμό και τη δυνατότητα μεταξύ τους συνεργασίας (ΣΤΕ 78/2015 σκ. 9, με την εκεί αναφερόμενη νμλγ). Περαιτέρω, οι δημοτικές παρατάξεις απαρτίζονται από τα μέλη των συνδυασμών που έλαβαν μέρος στις εκλογές και αναδείχθηκαν δημοτικοί σύμβουλοι και αποκτούν υπόσταση κατά την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών (Εγκ.ΥπΕσ 91/ΑΠ 59851/21-8-2019). Επιτυχών συνδυασμός ανακηρύσσεται αυτός που θα συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων

(50%+1 ψήφο) και ο επικεφαλής του εκλέγεται δήμαρχος. Εάν δεν συμβεί αυτό, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή (Β΄ γύρος) ανάμεσα μόνο στους υποψήφιους δημάρχους των δύο συνδυασμών που έλαβαν τις περισσότερες ψήφους και δήμαρχος εκλέγεται αυτός που θα αναδειχθεί νικητής. Το σύνολο των εδρών του δημοτικού συμβουλίου κατανέμεται στους συνδυασμούς που έλαβαν μέρος στις εκλογές ανάλογα με τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στον Α΄ γύρο και όλοι οι τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι εκλέγονται με βάση την πρώτη ψηφοφορία.

Εξάλλου, ο δήμαρχος αποτελεί το ανώτατο αιρετό μονοπρόσωπο όργανο διοίκησης του δήμου, το οποίο έχει λάβει άμεση εντολή από το εκλογικό σώμα για την εφαρμογή του προγράμματος της παράταξής του.

Περαιτέρω στα συλλογικά όργανα διοίκησης του δήμου (Οικονομική Επιτροπή, Επιτροπή ποιότητας ζωής) τα μέλη των επιτροπών εκλέγονται κατά συνδυασμούς, με ενιαίο ψηφοδέλτιο κατά παράταξη, στο οποίο αναγράφονται το όνομα της παράταξης και τα ονόματα των υποψηφίων μελών της επιτροπής. Εάν, για οποιονδήποτε λόγο, τα μέλη των επιτροπών αυτών παύσουν να είναι μέλη των αντίστοιχων δημοτικών παρατάξεων εκπίπτουν αυτοδικαίως και από μέλη των επιτροπών αυτών και αντικαθίστανται, όπως ορίζει ο νόμος.

7. Με τον ανωτέρω ν. 4555/2018, υπό την ισχύ του οποίου διενεργήθηκαν οι αυτοδιοικητικές εκλογές της 26^{ης} Μαΐου 2019 και της 2ας Ιουνίου 2019, καθιερώθηκε για την κατανομή των εδρών του δημοτικού συμβουλίου το σύστημα της απλής αναλογικής, σε αντικατάσταση του προϊσχύσαντος πλειοψηφικού συστήματος, ενώ διατηρήθηκε το σύστημα της εκλογής, ως δημάρχου, του επικεφαλής του συνδυασμού που συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψηφοδελτίων κατά την αρχική ή την επαναληπτική εκλογή (ανωτ. άρθρα 28 και 29, με τα οποία αντικαταστάθηκαν αντιστοίχως τα άρθρα 32 και 33 του ν. 3852/2010). Με τον ίδιο νόμο εισήχθη σειρά ρυθμίσεων, με τις οποίες επιδιώχθηκε, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην οικεία αιτιολογική έκθεση, η αναδιαμόρφωση του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών, ώστε αυτό να είναι *«θεσμικά και πολιτικά προσαρμοσμένο στην υιοθέτηση της απλής αναλογικής και, επομένως, κατατείνει, μέσω ρυθμίσεων για την ενίσχυση της*

συλλογικής λειτουργίας των οργάνων των Δήμων και των Περιφερειών και της αυξημένης δημοσιότητας των συνεδριάσεων, στη δημοκρατικότερη και πιο συμμετοχική λειτουργία τους. Στο πλαίσιο αυτό, κεντρικού χαρακτήρα είναι η κατάργηση της παντοδυναμίας του επιτυχόντος συνδυασμού, δηλαδή της παράταξης του Δημάρχου ή του Περιφερειάρχη και η διάχυση των ρόλων και σε συμβούλους προερχόμενους από άλλες παρατάξεις, είτε πρόκειται για την επιλογή των Αντιδημάρχων και των Αντιπεριφερειάρχων είτε για τον τρόπο συγκρότησης των επιτροπών του Δημοτικού και του Περιφερειακού Συμβουλίου». Στην ίδια αιτιολογική έκθεση αναφέρονται, επίσης, τα ακόλουθα: «... Γ. Διατήρηση της άμεσης εκλογής του Δημάρχου ή του Περιφερειάρχη ως επικεφαλής του οικείου (επιτυχόντος) συνδυασμού σε δύο γύρους. Αν και θεσμικά πιο συνεπής προς την απλή αναλογική είναι η έμμεση εκλογή του Δημάρχου ή του Περιφερειάρχη, ο οποίος εξάλλου -σύμφωνα με τα παγίως ισχύοντα- είναι τύποις εκτελεστικό όργανο των αποφάσεων του οικείου συμβουλίου, στο παρόν σχέδιο νόμου προκρίθηκε η διατήρηση του υφιστάμενου τρόπου άμεσης, τρόπον τινά, εκλογής του Δημάρχου ή του Περιφερειάρχη, ως επικεφαλής του αντίστοιχου συνδυασμού, είτε στον πρώτο γύρο, εφόσον ο συνδυασμός του λάβει τουλάχιστον το 50% των έγκυρων ψήφων συν μία, είτε, εφόσον η πλειοψηφία αυτή δεν επιτευχθεί, στο δεύτερο γύρο που διεξάγεται μεταξύ των επικεφαλής των δύο πρώτων συνδυασμών. Ο λόγος για την επιλογή αυτή είναι διττός: Αφενός, ιστορικά και συμβολικά, δεν πρέπει να αγνοηθεί η ιδιαίτερη θέση που κατέχει στις τοπικές κοινωνίες ο Δήμαρχος και ο Περιφερειάρχης (παλαιότερα, ο Νομάρχης), ως ο “πρώτος πολίτης” του τόπου και ο πολιτικός εκπρόσωπος της τοπικής κοινωνίας, ανεξάρτητα από την τυπική και νομική περιγραφή της θέσης του. Δεν θα πρέπει δε να συγχέεται το γεγονός αυτό -το οποίο σε μεγάλο βαθμό είναι αντικειμενικό και προέκυψε από τον καθοριστικό ρόλο που έπαιξαν στη διαδρομή του θεσμού μεγάλες αυτοδιοικητικές προσωπικότητες- με την ύπαρξη ενός δημαρχοκεντρικού ή περιφερειαρχοκεντρικού μοντέλου, το οποίο κυρίως απέρρευε μέχρι σήμερα από την απόλυτη αριθμητική κυριαρχία του εκάστοτε Δημάρχου ή Περιφερειάρχη στο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο και, επομένως, τη δυνατότητά του να επιβάλλει μονομερώς τις αποφάσεις του, μετατρέποντας τη διαδικασία εντός του οικείου συμβουλίου σε απλή επικύρωση των αποφάσεών του. Αφετέρου, η έμμεση εκλογή έχει σε πολλές

περιπτώσεις συνδυαστεί με φαινόμενα παραταξιακής ή προσωπικής συναλλαγής, που καταλήγουν στην ανάδειξη προσώπων που δεν έχουν νομιμοποιηθεί για την κατάληψη ενός τόσο σοβαρού δημόσιου αξιώματος από το εκλογικό σώμα. Έτσι, κρίθηκε ότι η μεσολάβηση της επιλογής των εκλογέων, οι οποίοι μάλιστα κατά το δεύτερο γύρο θα γνωρίζουν τη δυναμική που θα έχει ήδη διαμορφωθεί εντός του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, θα αποτρέψει τέτοια φαινόμενα και θα λειτουργήσει προωθητικά για την αποτελεσματική εφαρμογή της απλής αναλογικής, καθώς ένα από τα κριτήρια επιλογής του Δημάρχου ή του Περιφερειάρχη θα είναι, αυτονόητα, και η ικανότητά του να επιτυγχάνει συναινέσεις και συγκλίσεις εντός του οικείου συμβουλίου, με τους εκάστοτε δεδομένους συσχετισμούς».

8. Στο πλαίσιο του νόμου 4555/2018 διατηρήθηκε η άμεση εκλογή του δημάρχου, ως επικεφαλής του επιτυχόντος συνδυασμού στον πρώτο ή το δεύτερο γύρο. Όμως, για την περίπτωση κένωσης της θέσης του δημάρχου, για οποιονδήποτε λόγο, προβλέφθηκε ότι ο νέος δήμαρχος εκλέγεται από το δημοτικό συμβούλιο, δηλ. εμμέσως, με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, μεταξύ των συμβούλων που έχουν εκλεγεί, είτε από τον πρώτο, είτε από τον δεύτερο σε εκλογική δύναμη συνδυασμό (ανωτ. άρθρο 69 του ν. 4555/2018 με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 60 του ν. 3852/2010). Περαιτέρω δόθηκε η δυνατότητα στις υπάρχουσες παρατάξεις να συνενώνονται, δημιουργώντας νέα παράταξη, προκειμένου, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του οικείου άρθρου του νόμου, να αποτυπώνονται και σε επίπεδο παραταξιακής ένταξης οι πολιτικές εξελίξεις που τυχόν μεσολαβούν από την εκλογή των δημοτικών συμβουλίων και μετά, κατά τη διάρκεια της δημοτικής περιόδου (ανωτ. άρθρο 73 του ν. 4555/2018 με το οποίο αντικαταστάθηκε το άρθρο 66 του ν. 3852/2010).

9. Αμέσως μετά τις εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχών της 26ης Μαΐου 2019 και της 2ας Ιουνίου 2019 και πριν από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών, δημοσιεύτηκε ο ν. 4623/2019 (Α' 134/9-8-2019). Με τις διατάξεις των άρθρων 1 έως και 6 του Μέρους Α', με τίτλο «Επείγουσες διατάξεις Υπουργείου Εσωτερικών» (άρθρα 1 - 18), του ανωτέρω νόμου -οι οποίες ισχύουν, σύμφωνα με το άρθρο 121 αυτού, από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως- προβλέφθηκε η τροποποίηση ή κατάργηση διατάξεων των νόμων 3852/2010, 4555/2018, 4604/2019, καθώς

και άλλων συναφών νομοθετημάτων. Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4623/2019 διαλαμβάνεται ότι με τις διατάξεις του Μέρους Α΄ «εισάγεται ένα πρώτο πλέγμα άμεσης αντιμετώπισης της ανακύψασας προβληματικής κατάστασης, προ της εγκατάστασης των νέων αιρετών αρχών», «προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα ακυβερνησίας των Ο.Τ.Α. α΄ και β΄ βαθμού που θα οδηγούσαν σε πρωτοφανή δυσλειτουργία της διοίκησης των δήμων και των περιφερειών και για να αποκατασταθεί - στο μέτρο του δυνατού - η ανακολουθία που προέκυψε μεταξύ της εκπεφρασμένης λαϊκής βούλησης και της κατανομής των εδρών των δημοτικών/περιφερειακών συμβουλίων της χώρας». Ειδικότερα, στην ανωτέρω αιτιολογική έκθεση διαλαμβάνεται ότι «με την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 28 επ. του ν. 4555/2018 (Α΄ 133) εισήχθη η αναλογική κατανομή των εδρών των δημοτικών - περιφερειακών συμβουλίων που προέκυψαν από τις εκλογές της 26ης Μαΐου 2019. Από την εφαρμογή του συστήματος αυτού, σε διακόσιους τριάντα έναν (231) από τους τριακόσιους τριάντα δύο (332) δήμους, οι εκλεγμένοι δήμαρχοι με βάση τα αποτελέσματα της κάλπης δεν διαθέτουν την πλειοψηφία των δημοτικών συμβουλίων των δήμων τους οποίους θα κληθούν να διοικήσουν. Μάλιστα, σε εξήντα εννέα (69) εξ αυτών στον β΄ γύρο της εκλογικής διαδικασίας εξελέγη τελικά ο δεύτερος εκ των δύο αντιπάλων, με αποτέλεσμα η παράταξη του δημάρχου να έχει λιγότερους δημοτικούς συμβούλους από ότι η παράταξη του υποψηφίου που πλειοψήφησε κατά τον α΄ γύρο». Έτσι, κατά τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική έκθεση, «το σύνολο των διατάξεων του ν. 4555/2018 δημιουργεί μία πρωτοφανή ανακολουθία» μεταξύ της κατανομής των εδρών στα οικεία συμβούλια και «της εκπεφρασμένης λαϊκής βούλησης στο πρόσωπο του εκλεγμένου δημάρχου/περιφερειάρχη», οι οποίοι «διαθέτουν άμεση λαϊκή νομιμοποίηση, ως οι αρχηγοί του συνδυασμού που πλειοψήφησε, και η νομιμοποίηση αυτή αποτελεί λαϊκή εντολή για την εφαρμογή του προγράμματος που εξήγγειλαν, το οποίο και εγκρίθηκε από την τοπική κοινωνία διά της ψήφου». η πραγματικότητα δε αυτή «εκφεύγει από την όποια πρόθεση του νομοθέτη να εισάγει “αναλογικό εκλογικό σύστημα” στους Ο.Τ.Α., διότι η αδυναμία λειτουργίας των δημοτικών και περιφερειακών υπηρεσιών ακυρώνει στην πράξη την συνταγματική επιταγή για τη “διοίκηση των τοπικών υποθέσεων”. Προς τούτο, η παρούσα νομοθετική παρέμβαση κρίνεται απολύτως επιβεβλημένη για την προστασία του δημοσίου

συμφέροντος, το οποίο συνυφαίνεται με την αδήριτη ανάγκη προστασίας της συνταγματικά κατοχυρωμένης αυτοδιοίκησης λειτουργίας των Ο.Τ.Α. και της απρόσκοπτης άσκησης των αρμοδιοτήτων τους, που σαφώς υπερτερούν -και σε κάθε περίπτωση προέχουν- από την επιλογή του τρόπου λειτουργίας και τις αρμοδιότητες των συλλογικών οργάνων των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης».

Στην ίδια αιτιολογική έκθεση διαλαμβάνονται επίσης τα ακόλουθα:

Επί του άρθρου 1 (που αντικατέστησε την παράγραφο 7 του άρθρου 66 του ν. 3852/2010 περί της σύμπραξης των δημοτικών παρατάξεων) ότι «Ορίζεται ότι δύο ή περισσότερες δημοτικές ή περιφερειακές παρατάξεις μπορούν να συμπράξουν, εφόσον μία από αυτές είναι η παράταξη με την οποία έχει εκλεγεί ο Δήμαρχος ή ο Περιφερειάρχης. Το πρακτικό για τη σύμπραξη .. κατατίθεται στον Πρόεδρο του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, αντίστοιχα. (...) Από την κατάθεση του πρακτικού κατά το προηγούμενο εδάφιο, η νέα παράταξη λειτουργεί ως ενιαία παράταξη και εισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμπραττουσών παρατάξεων. Λογίζεται δε, ως η παράταξη με την οποία έχει εκλεγεί ο Δήμαρχος ή ο Περιφερειάρχης για να καταστεί εφικτή η συγκρότηση των συλλογικών οργάνων. Τέλος, σε περίπτωση αναπλήρωσης δημοτικού ή περιφερειακού συμβούλου, ο οποίος ανήκει σε παράταξη η οποία συνέπραξε, ο αναπληρών δημοτικός ή περιφερειακός σύμβουλος προέρχεται από την παράταξη στην οποία ανήκε ο αντικαθιστάμενος προ της σύμπραξης και καθίσταται αυτοδικαίως μέλος της νέας παρατάξης. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζεται το άρθρο 55 και 157 του ν. 3852/2010 (Α' 87), όπως ισχύει, περί της αντικατάστασης και αναπλήρωσης μελών των αιρετών συμβουλίων. Υφιστάμενες διατάξεις περί συνενώσεων καταργούνται».

Επί του άρθρου 2 (που αντικατέστησε το άρθρο 74 του ν. 3852/2010 περί συγκρότησης και εκλογής οικονομικής επιτροπής και επιτροπής ποιότητας ζωής) ότι : «Στο πλαίσιο ενίσχυσης της κυβερνησιμότητας, αλλά και της χάραξης και υλοποίησης της πολιτικής για την οποία εξελέγη ο Δήμαρχος ή ο Περιφερειάρχης, ορίζεται ότι η πλειοψηφία των μελών της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής προέρχεται από το συνδυασμό με τον οποίο εξελέγη ο Δήμαρχος ή ο Περιφερειάρχης και εισάγεται νέα αναλογική διαδικασία εκλογής των μελών. Εκτιμάται δε, ότι η νέα διαδικασία

εκλογής είναι η πλέον ευέλικτη και αποτυπώνει στον βέλτιστο βαθμό τη λαϊκή ετυμολογία».

Και επί του άρθρου 4 (που αντικατέστησε το άρθρο 60 του ν. 3852/2010 περί εκλογής νέου δημάρχου) ότι *«Επαναφέρονται οι προηγούμενες διατάξεις για την εκλογή νέου Δημάρχου και Περιφερειάρχη στην περίπτωση που η θέση κενωθεί για οποιονδήποτε λόγο και ορίζεται ότι ο νέος Δήμαρχος ή Περιφερειάρχης προέρχεται από τον επιτυχόντα συνδυασμό. Η διάταξη αυτή αποκαθιστά την τοπική λαϊκή βούληση, η οποία απεφάνθη πως ο συνδυασμός με τον οποίο εξελέγη ο Δήμαρχος ή ο Περιφερειάρχης, είναι ο κατάλληλος να κυβερνήσει το δήμο ή την περιφέρεια, αντίστοιχα».*

10. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας που απαρτίστηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος Αντιπρόεδρο Βασιλική Πανταζή, την Αντιπρόεδρο Αφροδίτη Κουτούκη και τους Νομικούς Συμβούλους Δημήτριο Μακαρονίδη, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αθηνά Αλεφάντη, Μαρία Σπάσου, Παρασκευά Χρυσοστομίδα και Παναγιώτη Δημόπουλο (ψήφοι 8), στην οποία προσχώρησε και η εισηγήτρια Πάρεδρος (γνώμη άνευ ψήφου), με το νεότερο νόμο 4623/2019 ο νομοθέτης απέβλεψε στην ενίσχυση της δύναμης του συνδυασμού του δημάρχου, προκειμένου να είναι δυνατή η λήψη αποφάσεων από το δημοτικό συμβούλιο και τα συλλογικά όργανα διοίκησης του δήμου (οικονομική επιτροπή, επιτροπή ποιότητας ζωής), σύμφωνα με την εκφρασθείσα λαϊκή βούληση στο πρόσωπο του εκλεγμένου δημάρχου. Για το λόγο αυτό προβλέπει ότι, σε περίπτωση κένωσης της θέσης του δημάρχου, για οποιονδήποτε λόγο, ο νέος δήμαρχος δεν εκλέγεται από το δημοτικό συμβούλιο, δηλ. εμμέσως, μεταξύ των δύο πρώτων σε εκλογική δύναμη συνδυασμών (όπως όριζε η προϊσχύσασα ρύθμιση), αλλά από το συνδυασμό με τον οποίο εξελέγη ο δήμαρχος, σύμφωνα με την τοπική λαϊκή βούληση. Περαιτέρω, στο γενικότερο πλαίσιο ενίσχυσης της δύναμης του συνδυασμού του δημάρχου προκειμένου να εφαρμόσει το πρόγραμμα για το οποίο έλαβε εντολή από το εκλογικό σώμα, εισάγεται νέα αναλογική διαδικασία εκλογής των μελών της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής, προκειμένου η πλειοψηφία των μελών των επιτροπών αυτών να προέρχεται από το συνδυασμό με τον οποίο εξελέγη ο δήμαρχος.

Για την περίπτωση δε της σύμπραξης των πολιτικών παρατάξεων τίθεται ως προϋπόθεση η μία από τις συμπράττουσες παρατάξεις να είναι η παράταξη

με την οποία έχει εκλεγεί ο δήμαρχος. Τούτο αποτρέπει την περίπτωση δημοτικές παρατάξεις, οι οποίες έλαβαν κατώτερη θέση στην εκλογική κατάταξη να αθροίσουν τη δύναμή τους και να ελέγξουν, ως μέλη της ενιαίας παράταξης, τη λήψη αποφάσεων στο δημοτικό συμβούλιο, παρακάμπτοντας με τον τρόπο αυτό, το συνδυασμό του δημάρχου που έχει λάβει τη λαϊκή εντολή και νοθεύοντας εν τέλει τη λαϊκή βούληση. Η ενιαία αυτή παράταξη λογίζεται ως η παράταξη του δημάρχου «για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων». Οι διατάξεις αυτές, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του οικείου άρθρου, αφορούν στη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων του δήμου (οικονομικής επιτροπής, επιτροπής ποιότητας ζωής), στα οποία η εκλογή των μελών γίνεται κατά δημοτικές παρατάξεις, ενδεχομένως δε και σε άλλες διατάξεις στις οποίες αναφέρεται η παράταξη του δημάρχου. Όμως, η εκλογή νέου δημάρχου, σε περίπτωση που η θέση του μείνει κενή, ρυθμίζεται με ειδική διάταξη, αυτήν του άρθρου 60 παρ. 1 του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 4623/2019, σύμφωνα με την οποία εάν η θέση του δημάρχου μείνει κενή, για οποιονδήποτε λόγο, οι σύμβουλοι της παράταξης του εκλεγέντος δημάρχου συνέρχονται σε ειδική συνεδρίαση και εκλέγουν με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των συμβούλων του συνδυασμού αυτού, έναν από αυτούς, ως δήμαρχο. Μάλιστα, η διάταξη αυτή τέθηκε σε ισχύ ακριβώς για να ανατραπεί η προηγούμενη ρύθμιση της εκλογής δημάρχου από το δημοτικό συμβούλιο, δηλ. εμμέσως, μεταξύ των επικεφαλής των δύο πρώτων συνδυασμών και να εξασφαλιστεί ότι ο νέος δήμαρχος θα προέρχεται από την παράταξη που έλαβε εντολή από το εκλογικό σώμα για την εφαρμογή του προγράμματός της. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση κένωσης, λόγω θανάτου, της θέσης του δημάρχου, του οποίου η παράταξη έχει συμπράξει με περισσότερες δημοτικές παρατάξεις, οπότε τα μέλη της παράταξης του συνέρχονται, ως ειδικό εκλεκτορικό σώμα (πρβλ. α. 162 του ν. 3852/2010 για την εκλογή νέου περιφερειάρχη), προκειμένου να αναδείξουν έναν από αυτούς ως νέο δήμαρχο. Στο σημείο αυτό επισημαίνεται η γραμματική διατύπωση της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 60, στην οποία χρησιμοποιείται ο όρος «συνδυασμός του εκλεγέντος δημάρχου» και όχι παράταξη του δημάρχου και ειδικότερα αναφέρεται ότι η σύγκληση της ειδικής συνεδρίασης εκλογής νέου δημάρχου γίνεται από το σύμβουλο του

συνδυασμού του εκλεγέντος δημάρχου που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης και ότι, ως νέος δήμαρχος, εκλέγεται ένας από τους συμβούλους του συνδυασμού του εκλεγέντος δημάρχου με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των συμβούλων του ίδιου συνδυασμού. Ως προς την παραδοχή ότι σε περίπτωση που η θέση του δημάρχου μείνει κενή, η εκλογή νέου δημάρχου γίνεται από το συνδυασμό-παράταξη στην οποία ανήκε ο εκλεγμένος δήμαρχος, συνηγορεί και το γεγονός ότι στη διάταξη του άρθρου 66 του ν. 3852/2010 όπως ισχύει, στην παράγραφο 7, ορίζεται ρητά ότι, σε περίπτωση αναπλήρωσης δημοτικού ή περιφερειακού συμβούλου, ο οποίος ανήκει σε παράταξη η οποία συνέπραξε, ο αναπληρών δημοτικός ή περιφερειακός σύμβουλος προέρχεται από την παράταξη στην οποία ανήκε ο αντικαθιστάμενος προ της σύμπραξης. Εάν τούτο ισχύει για τον δημοτικό σύμβουλο – μέλος της σύμπραξης των δημοτικών παρατάξεων, τότε πολύ περισσότερο θα πρέπει να ισχύσει για τον επικεφαλής των συμπραττουσών παρατάξεων δήμαρχο.

Εξάλλου, η εκλογή δημάρχου από τους συμβούλους-μέλη της συμπαράταξης, οι οποίοι ανήκουν σε διαφορετικούς συνδυασμούς, δεν συμβαδίζει με το διαχρονικό σύστημα του τρόπου εκλογής και διοίκησης του δήμου, μέσω των συλλογικών οργάνων του, κατά συνδυασμούς. Πράγματι, ο νομοθέτης προβλέπει ότι ο τρόπος εκλογής, τόσο του δημάρχου, όσο και των δημοτικών συμβούλων, γίνεται κατά συνδυασμούς, όπως επίσης και η κατανομή των εδρών των δημοτικών συμβούλων, γίνεται μεταξύ των συνδυασμών. Ο τρόπος αυτός εκλογής έχει κριθεί θεμιτός από συνταγματική άποψη, ως προελέχθη (ανωτ. υπ' αριθ. 6), ώστε το εκλογικό σώμα να επιλέγει με βάση το πρόγραμμα, το πρόσωπο του επικεφαλής, αλλά και το σύνολο των προσώπων που απαρτίζουν το συνδυασμό και τη δυνατότητα μεταξύ τους συνεργασίας. Τούτο σημαίνει ότι στο πρόσωπο του εκλεγέντος δημάρχου υπερψηφίστηκε ο συνδυασμός του και το πρόγραμμα διακυβέρνησης του δήμου το οποίο εξήγγειλε.

Επιπλέον, ακόμα και με το νόμο της απλής αναλογικής (ν. 4555/2018), για την περίπτωση κατά την οποία η θέση του δημάρχου θα έμενε κενή, είχε προβλεφθεί ότι η εκλογή του νέου δημάρχου θα γινόταν μεταξύ των επικεφαλής των δύο πρώτων σε εκλογική δύναμη συνδυασμών, από το δημοτικό συμβούλιο, δηλ. από όργανο το οποίο έχει άμεση δημοκρατική

νομιμοποίηση αφού η κατανομή των εδρών γίνεται με βάση τους σταυρούς προτίμησης του εκλογικού σώματος κατά την πρώτη ψηφοφορία, και όχι από μεμονωμένους συμβούλους δημοτικών παρατάξεων, εκ μόνου του λόγου ότι έχουν συμπράξει, ανεξαρτήτως της σειράς τους στην εκλογική κατάταξη και άρα στην προτίμηση του εκλογικού σώματος.

Εν τέλει, στην περίπτωση της σύμπραξης περισσότερων δημοτικών παρατάξεων, η εκλογή νέου δημάρχου από τους συμβούλους της παράταξης του εκλεγέντος δημάρχου, όπως αυτή σχηματίσθηκε από τα εκλεγέντα μέλη του συνδυασμού του, ευρίσκει συνταγματικό έρεισμα στην άμεση εκλογή του δημάρχου από το εκλογικό σώμα και την εντεύθεν δημοκρατική νομιμοποίηση αυτού ως επικεφαλής της δημοτικής αρχής, ήτοι ως οργάνου διοίκησης, το οποίο «προασπίζει τα τοπικά συμφέροντα, κατευθύνει τις δράσεις του δήμου για την υλοποίηση του σχεδίου ανάπτυξης, διασφαλίζει την ενότητα της τοπικής κοινωνίας και ασκεί τα καθήκοντά του με γνώμονα τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας» (βλ. άρθρα 7 παρ. 1 και 58 παρ. 1 του ν. 3852/2010). Εξ άλλου, η άμεση εκλογή του δημάρχου από το εκλογικό σώμα διατηρήθηκε με το ν. 4555/2018 (βλ. άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 29 του ν. 4555/2018 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 παρ. 1 του ν. 4604/2019) παρά το ότι, όπως διαλαμβάνεται στην αιτιολογική του έκθεση, «θεσμικά πιο συνεπής προς την απλή αναλογική είναι η έμμεση εκλογή του Δημάρχου», καθ' όσον, μεταξύ άλλων, αναγνωρίσθηκε, σύμφωνα με την ίδια αιτιολογική έκθεση, ότι «ιστορικά και συμβολικά, δεν πρέπει να αγνοηθεί η ιδιαίτερη θέση που κατέχει στις τοπικές κοινωνίες ο Δήμαρχος ... ως ο "πρώτος πολίτης" του τόπου και ο πολιτικός εκπρόσωπος της τοπικής κοινωνίας, ανεξάρτητα από την τυπική και νομική περιγραφή της θέσης του». Επομένως, το γεγονός ότι το δημοτικό συμβούλιο συγκροτείται με βάση το σύστημα της απλής αναλογικής (βλ. άρθρο 32 παρ. 1 του ν. 3852/2010, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 28 του ν. 4555/2018) δεν αναιρεί την κατά τα ανωτέρω δημοκρατική νομιμοποίηση του δημάρχου και του συνδυασμού του, η ενίσχυση των οποίων, προς αποκατάσταση της τοπικής λαϊκής βούλησης, αποτέλεσε και το δικαιολογητικό λόγο θέσπισης του νεότερου νόμου 4623/2019.

Κατόπιν τούτων, η απάντηση που αρμόζει στο τεθέν ερώτημα είναι ότι, σε περίπτωση σύμπραξης δημοτικών παρατάξεων, εάν η θέση του δημάρχου

μείνει κενή, λόγω θανάτου, το σώμα εκλογής του νέου δημάρχου αποτελούν μόνον οι δημοτικοί σύμβουλοι του συνδυασμού του αποβιώσαντος δημάρχου, οι οποίοι και μόνο μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα για την εκλογή νέου δημάρχου και όχι και οι δημοτικοί σύμβουλοι που προέρχονται από τις δημοτικές παρατάξεις, με τις οποίες είχε συμπράξει η παράταξη του αποβιώσαντος δημάρχου.

11. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από το Νομικό Σύμβουλο Βασίλειο Κορκίζογλου (ψήφος 1) από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 60 και 66 του ν. 3852/2010, όπως ισχύουν σήμερα, και τη γραμματική ερμηνεία αυτών, προκύπτει ότι σε περίπτωση που η θέση του δημάρχου μείνει κενή για οποιονδήποτε λόγο, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών αφότου κενώθηκε η θέση, οι σύμβουλοι της παράταξης του εκλεγέντος δημάρχου συνέρχονται σε ειδική συνεδρίαση, ύστερα από πρόσκληση του συμβούλου του συνδυασμού αυτού, που έχει εκλεγεί με τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης και, σε περίπτωση ισοψηφίας, εκείνου που είναι γραμμένος πρώτος, κατά σειρά, στην απόφαση του δικαστηρίου και εκλέγουν με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των συμβούλων του συνδυασμού, έναν από αυτούς, ως δήμαρχο.

Ως παράταξη του εκλεγέντος δημάρχου, σε περίπτωση σύμπραξης δύο ή περισσότερων παρατάξεων, νοείται, κατ' άρθρο 66 του ως άνω νόμου, η ενιαία παράταξη που δημιουργείται από τη σύμπραξη της παράταξης με την οποία έχει εκλεγεί ο δήμαρχος και των δημοτικών παρατάξεων που θα συμπράξουν με αυτήν. Η ερμηνεία αυτή προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 66, στην οποία αναφέρεται ότι δύο ή περισσότερες δημοτικές παρατάξεις μπορούν να συμπράττουν, εφόσον μια από αυτές είναι η παράταξη με την οποία έχει εκλεγεί ο δήμαρχος, ότι το πρακτικό για τη σύμπραξη υποβάλλεται οποτεδήποτε εντός της θητείας της δημοτικής αρχής και ότι από την κατάθεση του πρακτικού, οι συμπράττουσες παρατάξεις λογίζονται ενιαία παράταξη, η οποία υπεισέρχεται σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμπραττουσών παρατάξεων και λογίζεται ως η παράταξη με την οποία εξελέγη ο δήμαρχος, για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων. Με βάση την ερμηνεία των ως άνω διατάξεων, οι τρεις παρατάξεις που αναφέρονται στο ιστορικό του ερωτήματος αποτελούν μία ενιαία

παράταξη, η οποία λογίζεται ως η παράταξη με την οποία εξελέγη ο δήμαρχος. Συνεπώς, η απάντηση στο τεθέν ερώτημα είναι ότι το σώμα εκλογής του νέου δημάρχου αποτελούν όχι μόνον οι δημοτικοί σύμβουλοι του συνδυασμού του εκλεγέντος δημάρχου, αλλά και οι δημοτικοί σύμβουλοι που προέρχονται από τις δημοτικές παρατάξεις, με τις οποίες είχε συμπράξει η παράταξη του αποβιώσαντος δημάρχου, μπορούν δε να θέσουν υποψηφιότητα για την εκλογή νέου δημάρχου όλοι οι δημοτικοί σύμβουλοι της δημιουργηθείσας ενιαίας παράταξης.

Απάντηση

12. Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ότι σε περίπτωση κένωσης, λόγω θανάτου, της θέσης του δημάρχου, του οποίου η παράταξη είχε συμπράξει με περισσότερες δημοτικές παρατάξεις, το σώμα εκλογής του νέου δημάρχου αποτελούν μόνον οι δημοτικοί σύμβουλοι του συνδυασμού του εκλεγέντος δημάρχου, οι οποίοι και μόνο μπορούν να θέσουν υποψηφιότητα για την εκλογή νέου δημάρχου και όχι και οι δημοτικοί σύμβουλοι που προέρχονται από τις δημοτικές παρατάξεις, με τις οποίες είχε συμπράξει η παράταξη του αποβιώσαντος δημάρχου.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 27-3-2023

Η Πρόεδρος

Η εισηγήτρια

Βασιλική Πανταζή

Βασιλική Παπαλόη

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ.